

קיד באר הגולה

הלכות קריאת שמע סימן פה פו פז

הגה (טו) ובמקום שמתר למתרה בדבריי תורה מטר (טז) לפסק דין, ובלבד שלא יאמר טעמו של דבר (ר"ן פ"ק דשבת ובפרק כל העלמים):

פו שצריך להרחיק מן מים סרוחים, ובו סעיף אָהד:

א (א) *מיים סרוחים (ב) או מירמשה ששורין בהן פשתן או קנבוס צריך להרחיק מהם (ג) כמו מן הצואה:

פז כמה צריך להרחיק בשעת קריאת שמע מן גרף של רעי, ובו ג' סעיפים:

א (א) *גרף של רעי ועביט (ב) של מירגלים של תרס או של עין, צריך להרחיק מהם (ג) כמו מצואה אפלו הטיל בהם (ד) מים. *באבל אם הן של מתכת או

א מסקנות הנמרא
דברכות כ"ה לדעת
התוספות ושאר
פוסקים ב שם
התוספות ונבנו יתה
בשם רבני צרפת

שצרי תשובה

הלכה שאינה פסוקה, ועין ברכ"ז סימן שמי"ב וזכורו בב"י וקטב בשם להס' והנהיג פ"ג דק"ש דאסור להנהיג תוך ד"א כאחורי בית הכסא תפודו ומלפניו כמלא עינו ע"ש. וקטב בשאלת יב"ח שאסור לעזוב בבחי"כ במשקלי השמות והפזלים של לשון הקודש, שאין דרך להגיע ליושנה רק ע"י התחבים ונבוא למתרה במקרא, ע"ש סימן י"ד, ובכרמ"י וס' למד מזה שאסור לסדר שם קטב מליצה בלשון תלמוד דוראי נבוא להנהיג קצת בסוגית התלמוד ע"ש:

[*] מים סרוחים כו'. עין בב"י מ"ש מדברי הרמב"ם בפרוש המשנה, והנהיג במשבוטחי סימן כו קטב שאין הכנס ע"ש ומשוייר בקרה. וקטב בחשובה הנ"ל: גנה שממשיכין לה מים סרוחים ורעים והיא סמכות לכה"כ, אף אם קדשה בעל גנה צריך להרחיק דהרי מלתא דאסורא ע"ש:

בולע הכלי אינה דבר מועט א"כ לא מהני השלול מים אחר הכליאה. ועין ט"ז ובע"ת:

באור הלכה

* גרף וכו'. עין במשנה ברוכה מה שכתבנו באת כ דאם מגיע ריח רע וכו'. כי לכאורה קשה מאד על התנן אבן עזר דמטרי אם הוא נהר תמיד להטיל חכה רביעית מים, הלא לדעת רבנו יונה עביט אסור מן התורה אף דמי רגלים עצמן אינן אלא מדרבנן, ועל כרחוק משום שהוא מסריח יותר, דייגין לה כמו צואה, וכמו שקטב הח"א א"כ, או משום דכיון דמיקח לזה הוא כמו בית הכסא, וגם לפי זה אסור מן התורה, וכדמשמע בחדושי ר' עקיבא איגרי, ואם כן מה מהני לזה מה שמטיל תמיד רביעית מים, הלא מה דמקנה רביעית מים למירגלים אף שהוא מרבה הוא משום דמירגלים אינו אלא מדרבנן ובפרוש ר"ש [ברכות כ"ה ע"ב], הא מה הנה אסור מן התורה לא הנה מהני כלל, וממילא מה מהני זה להקביט דאסור מן התורה מטעם זהמא הנבלע בחובו, וכי משום טעם מים ששופך בחובו לא יקטבו בחובו ונתמט המירגלים? והוא כיון קשית המירגלים המוכא בכאר היטב ועדרי מנה. ואולי יש לומר, דכיון דחיוני דאין בו ריח רע, ממילא מוכח דלא נבלע בחובו ונתמט בליקה, ואין אסור רק משום שהוא יחוד למירגלים ותשובו בבית הכסא, ועל כן כיון ששופך תמיד מים בחובו חכה אחר השלול המירגלים, לא יחידו להמתיר לבית הכסא. וכהו מושב גס"כ קשית מירגלים הנ"ל, ולפי זה אם מגיע ריח רע מתנה, דינו כעביט ממש, כן נראה לעניות דעתי: * אבל אם הן של מתכת או של תרס מוצעה. עין במשנה ברוכה לענין פלי פורעלין⁽¹⁾. והנה אף דלענין הגזלה קטב הפרימגדים בסימן תנא דכלי תרס הם, מפל מקום לענין זה

באר היטב

אינו רוצה שמתיר ואעפ"כ א"ל בלשון הוראה, כ"מ. קטב הר"ן אפלו בלא אפרושי מאסורא שרי לומר לחברו עשה לי כך וכך אע"ג דממילא הו הוראה, דהא א"ל טל בכלי שני ותן, אע"ג דילפינן מנה דתפשוירו לא נהו בשולו, מ"א:

(ב) מים. כיון דמיתרין לכה ה"ל כהה"כ וחסורים אפלו אין בהם ריח רע, ה"א"ש והרמב"ם. וקטב המ"א ונ"ל דאם הכלי מיקח גס"כ לתשמיש אחר כגון לשפך לתוכו שומקין, אם אין בו צואה ולא ריח רע מטר, וה"ה אם מיקח לתשמיש ובכל פעם שמשתין גותן לתוכו רביעית מים שרי עכ"ל. והנה אחרן חולק עליו וקטב, כיון דטעמא הו כמו שקטב הבית יוסף, הא דרביעית מים מהני למירגלים הנהו למים גדולים דמתערבין במים ומתבטלין אבל מה שקלוע לתוך הכלי אינו מתערב במים כד' שיתבטל, א"כ ה"ה קא שא"א שפבור שהוא משתין שאינו בולע

משנה ברוכה

קדש. דהנינו לומר לו אפלו בלשון הוראה שאסור לעשות כן, (כ) ואין צריך לדקדק ולומר "אל תעשה כך" בלי לשון הוראה. (כא) ויש מתמירין וסוברין דאסור לומר בלשון הוראה, דזה הוא תורה, כגון אם רוצה בערב פסח שמגלחין אחר חצות, יאמר "אין מגלחין", דלשון זה אינו לשון הוראה, אף על גב דממילא נשמע דאסור, אבל לא יאמר "אסור לגלח". ונראה לי דאם אין דבריו נשמעין בקצור, (כג) ויכל להצריך לפניהם גדל האסור בכל חלקיו כדי לתפרישן. קטב המגן אברהם בשם הר"ן: אפלו בלא אפרושי מאסורא שרי לומר לחברו עשה לי כך וכך, אפלו אם ממילא הו הוראה, שבנה מורה לו שהוא מתר לעשות כן, כיון שאינו אומר בלשון הוראה: (טו) ובמקום שמתר. כגון בבית אמצעי של מרחץ⁽¹²⁾ וכנ"ל, או כגון שהוא בעצמו אינו נקי לגמרי, כגון שנגע בידיו במקומות המכססים⁽¹³⁾, דאם ידיו או שאר מקומות מגופו מטנפות ממש אפלו התרהור אסור⁽¹⁴⁾ [פמ"ג]: (טז) לפסק דין. דהו כמו הרהור, שמתשב הטעם בבלו. ועין לעיל סימן מז סעיף ד במשנה ברוכה ובאר הלכה⁽¹⁵⁾:

א (א) מים סרוחים. על כן אותן מקנאות שממיהן סרוחין

בימות הקיץ, לא מבעי דאסור לברך בתוכן, אפלו הרחקה כצואה בעינן [פמ"ג]. ודוקא (ב) אם מסריח עד שדרך בני אדם להצטער מאותו הריח רע⁽¹⁾. גנה שממשיכין לה מים סרוחים ורעים והיא סמוכה לבית הכנסת, אף אם קדמה, בעל הגנה צריך להרחיק. דהו מלתא דאסורא [ש"ת]: (ב) או מי משרה. שמסריח, וכל שפון משרה של כובסין שמכבסין בהם בגדי קטנים שיש בהם צואה [שנו"א]: (ג) כמו וכו'. רוצה לומר, לפניו כמלא עיניו, ולא חריז ד' אמות ממקום שקלה הריח. וקטב הפרימגדים, דאסורו הוא מן התורה כמו צואה. קטב האליה רבה והובא בפרימגדים: במרתפות הנין שיש ריח רע מעפש, וקץ בה, אסור לקרות קריאת שמע, והוא הדין פל כהאי גונא⁽²⁾; ובמב"ם פ"ק ד מהלכות תפלה הלכה ט משמע דמתר, ורק גדולי החכמים היו נוהרין מזה בעת התפלה⁽³⁾, עין שם, ולפלא שלא העירו בנה⁽⁴⁾:

א (א) גרף וכו'. ונאפלו אם עתה אין בהם כלום, (ב) ונאפלו אם הם רחוצים יפה מבפנים ומבחוץ ונקיים לגמרי שאין בהם אפלו ריח רע⁽¹⁾: (ב) של מירגלים. ואם (ג) הכלי מיקח גס"כ לתשמיש אחר, כגון לשפך לתוכו שומקין, אם אין בו צואה ולא ריח רע, מתר⁽²⁾, (ג) וכן אם בכל פעם שמשתין גותן לתוכו רביעית מים, מתר אם אין מגיע ממנו ריח רע. ונראה לי, דכהו אם מגיע ריח רע מן הכלי דינו כעביט ממש, וצריך להרחיק ד' אמות ממקום שקלה הריח⁽³⁾, ועין באור הלכה: (א) כמו מצואה. לפניו (ד) כמלא עיניו ולא חריז ד' אמות ממקום שקלה הריח. ומשמע מדברי

שער הציון

(כ) מגן אברהם בשם הפס"מ משנה וכן קטב הגר"א בשם הרשב"א: (כא) מירגלים, ועין בבאר הלכה: (כב) מוכח מסוגיא דשבת שם: (ב) מגן אברהם בסימן עט סעיף קטן יא: (א) פל הפוסקים: (ג) מגן אברהם: (א) מגן אברהם אליה רבה ודרן החיים: (ד) טור:

הלכות קריאת שמע סימן פו

(ד) של (ב) (ג) [ב] זכוכית או של חרס (ה) מצפה, מתר אם הם רחוצים (ד) (ו) יפה: ב גרף ועביט של חרס או של עץ ששפאו על פיו, (ז) יגש מתירין (ח) יגש אוסרין, והלכה בדברי האוסרים: ג *מתר לקרות קריאת שמע בבית שיש בו צואה ומיידגלים או גרף ועביט ביון (ט) שהרחיק מהם בשעור

ג טור בשם אבי הערוי ומרדכי שם סמ"ב ד טור ושם סקודיה ה בנות כ"ה וברשבי"א

שערי תשובה

(ב) זכוכית, עבשה, ותפוחי גיב מחמיר ועביט של זכוכית קשל כלי-חרס, וראיה מהרמב"ם, והבבב"י ויוסף קטב שאין ראיה ונחשו גיב כפסק הש"ע ע"ש: עליו דאין להחמיר כאן ע"ש: (ג) מצפה, הנו מה שקורין גליוורט: (ד) יפה, ובלבד שלא

צריך עיון, דעל מה שכתב הש"י דלפי מה שנתפאר סימן תנא דכלי זכוכית גס"פן כמו כלי-חרס, הוא הדין בזה, קטב בהלכות זכוכית: ע"כ, וכן תפס, דהרי בכלי-חרס גליוורט? דעת הפוסקים הנ"ל דאינו בכלל גרף של רע, וזו כוונת חשבו כמו כלי-חרס לענין בליעת אסור וכן כלי-חרס המצפין אבר, קטב החק"י ע"כ שם באות סד ודעת רב הפוסקים דהרי הוא ככלי-חרס, וכן דלכלי ע"כ שם וכו'.

באור הלכה

(ה) הרבה אחרונים דמסכימים לדברי הרבנו יונה דמן התורה אסור גרף ועביט, אף-על-גב דמיידגלים עצמן אינו אלא מדרבנן, העביט חמיר טפי, דכיון דמתוך לוח"ט הוי לה כבית-הכנסת, ולכן לא מהני בהן גס"פן השלח מים, ואפלו מלאן עד שוליהן. (ו) ואם קרא או התפלל במקום עבט שהיה בתוך ד' אמותיו, חזרו, אם מצאו במקום שהיה ראוי לו להסתפק בו תחלה עליו; ולענין שאר ברכות, עין לקמן סימן קפ"ה סעיף ה ובמשנה ברורה שם ודורין לכתן. ואם מצא הגרף והעביט בתוך שעור כמלא עינו, אינו חוזר בדיעבד, כדלעיל בסימן פ"א סעיף ב במשנה ברורה, עין שם: (ד) של זכוכית, הש"י מפקפק בזה, אבל (ו) רב האחרונים וכמעט כלם מסכימים להלכה, והטעם: דבכל אלו סבירא להו דאין בולעין, ואפלו אם בולעין אין בליעתן מרובה, על-כן אין דין בית-הכנסת עליהם: (ה) מצפה, יש אומרים (ח) דהינו מה שאנו קורין גליוורט, (ט) ויש אומרים דווקא אם הוא מצפה באבר לא גליוורט. גם יש אומרים (י) דכעין שהיא מצפה מבפנים ומבחוץ, (יא) ויש מקלין דדי בשמצפה רק מבפנים, והנה למצפה יש להחמיר דכעין שהיא מצפה גם מבחוץ, אף ששפאו על פיו, יש לסמוך להקל על דעת המתירין, כן קטב אליה רבה. והפלים שאנו קורין פארצלוין, לענין שארי אסורים דינם ככלי-חרס דלא מהני הגעלה, ונראה ויש להחמיר גם לענין זה, ועין באור הלכה: (ו) יפה, מבפנים ומבחוץ, וגם (ז) שלא יהיה ממנה ריח רע. ואם מגיע ממנה ריח רע, דינה (יג) כריח רע שאין לו עקר, אחר הדקלי אין עליה שם גרף ועביט וקנהי היא, ואין צריך להרחיק רק עד מקום שיכלה הריח; ואם הכלי אין רחוצה, צריך להרחיק ממנה ד' אמות, או

אולי יש עליה ממשות של זמא: ב (ז) יש מתירין. דהוי כמו כסוי: (ח) ויש אוסרין. דכיון שהזמא בלוע בתוכו, הכלי גופא הוא כמו צואה ואסור עד שיכסוהו. (יד) אבל של מתכות, אפלו אינו רחוצן (טו) מבפנים מגיע כפיה, דאין אסורו אלא מתוכו, וכפיה חשוב כסוי. ואם פנה על הגרף והעביט וריח רע נודף מהם, בין שהוא של חרס ורחוצן או של מתכת ואינו רחוצן, קטב הדר"ה שהיינו דצריך להרחיק ד' אמות ממקום שפלה הריח, וזה מקרי ריח רע שיש לו עקר. ועין במה שכתבנו בבאור הלכה בסימן עט, בהקדמה אות ו. ואם הוא של מתכת ורחוצן, די שרחיק עד מקום שיכלה הריח רע, וזהו ריח רע שאין לו עקר. קטב של"ה, שנהיגיל האדם שהיה לו עביט של מתכות או זכוכית ויקנה רחוצן ונקי, וישיל לתוכו רביעית מים כשמשתיין בו, וזו מתר לו לברך "אשר יצר" וללמד תורה אצלו; ונראה לי, אם הוא נקי ואינו יוצא שום ריח רע ממנו, אין די שיתרחצוהו מערב-שבת לערב-שבת, עד כאן לשונו והובא באלה רבה: ג (ט) שהרחיק. ואם היה בבית משה גבוה עשרה והמתכות מגיעות לארץ (טז) מכל העדדים, או על-כל-פנים (יז) שרגלים קצרות ואינן גבוהות ג' טפחים דהוי כלבוד, וצואה או גרף ועביט עומד אחורי משה, מקרי המטה מחצה ושרי לקרות לקני המטה ואין צריך להרחיק, ובלבד (יח) שלא יראה את הגרף וגם שלא יגיע לו ריח רע. וכתב מהג"א אברהם, ודווקא כשהמטה חוצצת מכתל לכתל, אבל בלאו הכי לא חשיבה מחצה, (יט) והרבה מפקפקין בדין זה, גם בספר נשמת אדם תמה עליו, על-כן מסיק בחי"א אדם, דבמיידגלים שהיו על הארץ או בכלי שאינו גרף, דאינו אלא מדרבנן, יש להקל לקרות ולברך נגד המחצה אפלו אינה חוצצת אבל לא כנגד האויר. ועין בבאור הלכה שהעמקנו כל לשונו בזה. דפים הקבועים בפתל נשקורין פאליעע או באנגל, אף-על-פי שגבוהים עשרה טפחים, ואפשר אפלו רחב ארבעה טפחים, לא הוי רשות לעצמו, כיון שאין לו מחצות המגיעות לארץ. וכן שלחנות שלנו שנעומדים על רגלים, שאין ברחבן ארבעה טפחים, אף-על-פי שהן גבוהות עשרה טפחים לא הוי מחצה להפסיק [ח"א]: עוד כתב שם: גרף או אפלו מיידגלים העומד בין תנור לכתל, נראה לי דאסור לעמוד בצד התנור ולקרות אף-על-פי שהתנור מפסיק, דכיון דהוא מתמשכי הבית בטל לגבי הבית, וכן כל כיוצא בזה, אבל שאר כלי הבית שאינו מיוחד לבית, נראה לי דמפסיקים, ועל-פי האפנים המבארים לעיל גבי מטה. אם הניח להגרף והעביט תחת המטה, ומחצות המטה מגיעין עד פחות משלשה סמוך לארץ, (כ) אפלו אם המטה בעצמה אינה גבוה גבי יו"ד, שרי לקרות לקני המטה ועל גבה, דאמרין לבוד דהוי כמקשה; וכל זה כשאין מגיע ריח רע, אבל כשמגיע לא מהני כסוי

שער הציון

(ה) פרי"מקדים בסימן עט וסי' אדם ור' עקיבא איגר בחדושי: (ו) ה"י: (ז) אלה רבה ובבב"י ויוסף ודר"ה שהיינו וישועות יעקב ויש"א: (ח) מגן אברהם ודר"ה שהיינו: (ט) עין בפרי"מקדים: (י) ב"ח: (יא) בית יוסף: (יב) מגן אברהם: (יג) ודר"ה שהיינו: (יד) מגן אברהם: (טו) פרי"מקדים: (טז) פן קטב אלה רבה, ואינו מבין טעמו לפי מה שכתב בשם מהג"א אברהם שהיה חוצץ מכתל לכתל, ובלאו הכי יש לענין בזה: (יז) ח"א: (יח) ח"א אדם ופשוט, ועין לעיל בסימן עט סעיף ב: (יט) עין מתיבתא השקל ומאמר מרדכי: (כ) מאלה רבה ופשוט:

תרגום: 1 מחצה. 2 מוגן [מצפה זכוכית]. 3 חרסית. 4 מרף. איצטבא. 5 ספקל.

הלכות קריאת שמע סימן פו

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק ג]

העביט חמיר טפי, דכין דמקחך לנהו.⁶

מועיל להסיר את פניו ממנה, ואם המיטה מכוסה ברשת שאין רואים דרכה את הצואה היא נחשבת כמכוסה.

ולגבי הפסק בינו לבין הצואה על ידי צורת הפתח או שני פסים העומדים בשני הצדדים, כתב בשו"ת שלמות חיים (סי' ק) שיתכן שאינם מועילים. וראה בשו"ת ארץ צבי (להגראצ"פ ח"ב סי' ה' אות ג) שכתב שאף שלכל דבר צורת הפתח דינה כמחיצה, מ"מ אין זה כבוד שמים ללמוד ולהתפלל אם רק צורת הפתח היא שחוצצת בינו לבין הצואה.

ואנשים העומדים זה אצל זה, כתב במשנ"ב לקמן (סי' שסב ס"ק לח) שהם כמחיצה ונחשבים הפסק להתיר לדבר דברי תורה כנגד מקום שאינו נקי, והוסיף בשעה"צ שם (סי"ב כא) שמועיל אפילו אם יודעים שהעמידם לשם כך, ואתם אנשים העומדים סביב המקום המטונף, כתב הפתח הדביר (סי"ב ב) שאסורים לומר דברי קדושה אף כשמחזירים את פניהם מהצואה, מאידך, בשו"ת הר צבי (א"י ח"א סי' פו) הסתפק באופן זה אם הם נחשבים מחיצה גם לגבי עצמם, ונשאר בצי"ע.

ולגבי מחיצה הזוהר ברוח כגון וילון, כתב בביה"ל לקמן (סי' רמ סי' ד"ה עד שיהיה, וכן מבואר במשנ"ב לקמן סי' שטו ס"ק י) שאינה מועילה כהפסק בפני ספר תורה, אלא אם כן היא קשורה למעלה ולמטה. והחזו"א צידד (א"י ח"א סי' נב ס"ק יד) שבבית שאין נושבת בו רוח מועיל וילון גם אם אינו קשור למטה, אלא שיתכן שאין הדרך לקבוע מחיצה רפויה שרוח מצויה מבטלתה, ועל כן אין הוילון נחשב למחיצה.

[משנ"ב שם]

יכתב המגן אברהם, דדוקא קשהמשה חוצצת מפתל לכתל, אכל בלאו הדי לא תשיבה מחצתה.⁹

9) ולענין וילון המצוי בבתי חולים ואינו מגיע תוך שלשה טפחים לקרקע, כתב הגרש"ז אויערבך (נשמת אברהם א"י מהדור' תשס"ז, עמ' פו הע' ט 2), שמותר לאדם הנמצא מהעבר האחד של הוילון להתפלל, כל עוד לא מגיע אליו ריח רע מהצואה שבעברו האחר של הוילון. ואף על פי שאין לוילון זה דין מחיצה המתרת, מ"מ נראה שנחשב כיוסי, כיון שלמעשה הוא מכסה את הצואה או את העביט מעיני כל אדם. מאידך, דעת הגר"ש אלישיב (אבני חשן ח"ג עמ' שעה ובשו"ת ציץ אליעזר ח"כ סי' יא), שכיון שאינו מגיע תוך שלשה טפחים לרצפה, אין לומר דברים שבקדושה כאשר מעבר לוילון יש כלי של צואה או מי רגלים.

[שעה"צ ס"ק טז]

יבלאו הכי יש לצנן פניהו.¹⁰

10) ולעיל (הקדמה לסי' עט אות ה) הביא את דברי הפמ"ג שבמחיצה לא הזכיר מה הוא שיעורה, והנשמת אדם (כלל ג אות ג) כתב שאם יש בה רוח ארבעה טפחים מותר לקרוא כנגדה.

5) ולעיל (סי' פג ס"ק יב) כתב שכיון שהעביט מיוחד לזה הוא מסריח ביותר וחמור יותר.

[משנ"ב ס"ק ד]

אכל רב האחרונים וכמעט כלם מספיקים להקל.⁶

6) ולענין חולה שחיברו לו צינור שדרכו נוטפים המי רגלים לתוך שקית (קטטר), כתב בשו"ת אגרות משה (א"י ח"א סי' כז) וכן דעת הגרש"ז אויערבך (נשמת אברהם ח"א סי' עו ס"ק ט) והגר"י קניבסקי (ארחות רבנו ח"א עמ' נה) שמותר בדברים שבקדושה.

אכן לענין כיוסי השקית והצינור, כתב בשו"ת אגרות משה (שם) שאם השקית והצינור עשויים מגומי, חייבים לכסותם, וגם אם הם עשויים מפלסטיק שיתכן שהוא עדיף מגומי, מ"מ טוב לכסותם. מאידך, דעת הגרש"ז אויערבך (שם) שאין צריך לכסות את השקית והצינור המחובר לה, כיון שנעשו לשימוש חד פעמי, וגם המי רגלים שבהם מכוסים ואין מהם ריח, ועוד, שהם דומים למתכת וזוכיות ואין עליהם שם של עביט [כמבואר בשו"ע כאן]. דעת הגר"ש אלישיב (אש"י ישראל פני"ב הע' מ-מא), שאם השקית והצינור עשויים מגומי צריך לכסותם, אבל אם הם עשויים מפלסטיק מן הדין אין צריך לכסותם.

והגר"פ שיינברג (תפילה כהלכתה פ"ב הע' ג) כתב שלשקית העשויה מנילון יש דין עביט וצריך לכסותה, ומ"מ לגבי הצינור המוליך אליה אין להקפיד שיהיה מכוסה, כיון שאין המי רגלים עומדים בו.

[משנ"ב ס"ק ה]

והכלים שאגנו קורין פארצליין, לענין שארי אסורים דינם ככלי תהום דלא מהני הגעלה.⁷

7) וכלי פלסטיק, כתב בשו"ת אגרות משה (א"י ח"ב סי' צב) שאי אפשר להתירו בהגעלה, ובשו"ת מנחת יצחק (ח"ג סי' סז) מיקל בזה לענין שאר אסורים, והגר"ש אלישיב הורה (אש"י ישראל פני"ג הע' צח) שפלסטיק כמתכת שמועילה בו הגעלה.

[משנ"ב ס"ק ט]

ואם היה בפית משה גבוה עשרה והמחצות מגיעות לארץ מקל הקדרים.⁸

8) ולגבי מיטת תינוק שיש לה מחיצות של פסים וביניהם פחות משלשה טפחים וגובהם למעלה מעשרה טפחים והדרך לפותחן לפעמים, הורה החזו"א (נגו שער' ציון הלכות והליכות א"י ח"א אות יד) שהן נחשבות כמחיצה לגבי צואה שבתוך המיטה ולכן

הַלְכוּת קְרִיאַת שְׁמַע סִימָן פּוּ פַח

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק י']

אָרְיִינָן לְבוּד וְהָיָה מְכַסְהָ⁽¹⁾, אָקֵל אִם הִקְלִי פְתוּחַ לְמַעְלָה, אָפְלוּ פְחוֹת מְשֻׁלְשָׁה אֲסוּרָה⁽²⁾.

11) ולגבי ריח רע של צואה, כתב לעיל (סי' עו ס"ק ג) שאף למי שסובר שהפסקה מועילה לריח רע, היינו דוקא על ידי מחיצה שעושה רשות לעצמה, אבל לא על ידי כפיית כלי.

12) ובטעם החילוק מדוע בפתוח למעלה פחות משלשה טפחים לא אומרים שיחשב כסגור מדין לבד ואילו בכפה כלי ויש איור פחות משלשה טפחים בין הכלי לקרקע אומרים לבד, ביאר הבית ברוך (מלואים כ"ג ס"א) שבפתוח למעלה ורצה להחשיבו כמכוסה מדין לבד אין לומר כן משום שאין לבד בכלים, ואף אם יש לבד מימי אין הדין משהוא את המציאות שהוא מגולה, אבל בכלי שכפהו על פיו שייך בו דין לבד ואין זה נוגד את המציאות, שכיון שקרקע אינה יכולה להיות ישרה, לפיכך דנים אותה כאילו היא עולה עד לדופן הכלי.

סִימָן פַּח

בעל קרי מתר בקריאת שמע

[משנ"ב ס"ק ב]

מִי שִׁקְרָע לְנֶהָג וְלִטְבֵּל, תְּבוֹא עָלָיו בְּרַכָּה⁽¹⁾: וְדוֹקָא אִם עָלִי-יְדֵינָהּ לֹא יַעֲבֹר זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע וְתַפְלָה⁽²⁾ וְכוּ', וְתַפְשֵׁל מִתַּפְלָה בְּצַבּוּר⁽³⁾, גַּם-כֵּן אֵין נִכְוֵן לְהַחֲמִיר בָּהֶּן⁽⁴⁾.

1) ובטעם הדרב שאף שביטולה בכל זאת יש ענין לטבול, כתב בשו"ת שבת הלוי (ח"ה סי' טו) שאפילו שמצד ההלכה דרברי תורה צריכים להיות באימה ויראה, כבר התבטלה תקנה זו, אך מטעם קדושה שלא יהיו תלמידי חכמים מצויין וכו' וכדי שלא להשהות הטומאה עליו, לא נתבטלה, שטבילה זו קדושה גדולה היא, ובזמנינו שמצויים מקוואות אין טעם להקל בזה, וסיים שבדוק ומנוסה כי הטבילה מחזקת את הזיכרון להוגים בתורת השם, ותלמודו מתקיים בידו, וסימנך - יראת השם טהורה, עומדת לעד.

ובגודל ענין טבילה זו, כתב הגר"ח קניבסקי (ארחות ישר ערך טהרה עמ' מא) שמובא בספר אחד שכל החיבורים שנתפשטו בקרב עם ישראל, הם אותם אשר מחבריהם נהרו בטבילת עזרא, ומביא שבשו"ת מן השמים כתב שהשיבו לו שבגלל שלא טובלים אין התפילה מתקבלת, שאין טמא מקריב קרבן, וזה גורם את אורך הגלות. והביא עוד שהרמב"ם השיב שמימיו לא ביטל תקנה זו, ועוד הביא שהארי"ז ז"ל (בשער רוח"ק דף ד) כתב שאין דבר יותר מוכרח וצריך אל האדם בענין ההשגה כמו הטבילה, שצריך שיהיה האדם טהור בכל עת. ומסיים הגר"ח קניבסקי שהיום שמצויים מקוואות וקל לטבול, בוודאי מי שיכול ראוי לו להיזהר בזה.

2) ולטבול טבילה זו בתשעת הימים שמראש חודש אב ועד תשעה באב, כתב הישועות יעקב (סי' תקנא ס"ק ג) שמותר, כיון שאינו עושה כן להנאת גופו. וכן הורה החזו"א (דינים והנהגות פ"כ אות ה, מעשה איש ח"ה עמ' כא) שמותר אף למי שאינו מקפיד בכל פעם על טבילה זו. וכן הורה הגר"ש אלישיב (קרא עלי מועד פ"ג הע' טו). מאידך, בשו"ת רב פעלים (ח"ד סי' כט) כתב שהיתר זה הוא רק למי שכל השנה מקפיד תמיד לטבול לטהרתו ואינו מבטלה.

3) ולענין רחיצה במקלחת קודם הטבילה, כתב בשו"ת שבת הלוי (ח"ט סי' א אות ב) ללמד זכות על המקלחים לרחוץ כדרכם אפילו עם סבון, כיון שעיקר המקלחת היא אנב הטבילה שהיא לתוספת

טהרה קודם התפילה, ועוד שהרחיצה במקלחת היא רחיצה ארעית, אבל מי"מ להאריך בכך הוא דבר מגונה. והורה הגר"ש אלישיב (לשכנו תדרשו ח"א קונטרס הלכות תפילה לגר"י ישראלון סי"ד) שאין לרחוץ את כל גופו לפני התפילה, אך אם רוחץ את גופו בשביל הטבילה במקוה, מותר לרחוץ רק על ידי מקלחת. ודעת הגר"ש"ז אויערבך (מאור השבת ח"ב עמ' תקפו-תקפט) שאולי אפשר להקל לעשות מקלחת גם ללא טבילה, אך בלי סבון. וכן הורה הגר"ח קניבסקי (נקיות וכבוד בתפלה פ"י הע' 22) שמי שקשה לו להתפלל בלי רחיצה, מותר לו להתקלח קודם התפילה. והגר"ג קרליץ (שיח תפלה עמ' תרצג) הורה שמותר לרחוץ רק את פניו ידיו ורגליו, והוסיף שזה נאמר דוקא אם קובע עצמו לרחיצה, אבל אם משהו מפריע לו באיזה מקום יכול לרחוץ, ואפילו אם צריך לצורך כך לרחוץ עם סבון.

4) והחזו"א (דעת נוטה עמ' קצב) הורה שטבילת עזרא אינה דוחה תפילה בציבור (וביאר הגר"ח קניבסקי (שם) שדברי החזו"א נאמרו למי שאינו זהיר תמיד בטבילה זו).

[משנ"ב ס"ק ג]

שְׁהִיְתָה גְּנֵזְהָ שְׁאֵין רַב הַצַּבּוּר יְכוּלִין לַעֲמֹד בָּהֶן, וּבְטָלוּהֶן⁽⁶⁾.

5) ולאחר שביטולה, אין בעל קרי צריך על פי דין לטבול לא לדברי תורה ולא לתפילה, ומשום כך כתב השו"ע לקמן (סי' תריג סי"א) והמשנ"ב שם (סי"כ כ"ל) שמי שנטמא בקרי ביום הכיפורים, ירחץ רק את מקום הקרי, אבל לא יטבול וגם לא ישפוך עליו תשעה קבין.

[משנ"ב ס"ק ד]

יֵשׁ אֲנָשִׁי מְעַשֶׂה שְׁנוֹהֵגִין בְּתַקְנָה זו⁽⁶⁾ וְטוֹבְלִין אֶת עַצְמָן לְקַרְנֵי⁽⁷⁾ וְכוּ', שְׁאֲרָבְעִים סָאָה מֵיִם שְׁאוּבִים בְּשָׁרִים לְטַבִּילָה זו⁽⁸⁾.

6) ולענין לרחוץ עצמו אחר טבילה זו, כתב בשו"ת צוץ אליעזר (ח"יא סי' סד אות טו) שמותר, כיון שאין טבילה זו מעיקר הדין אלא רק מנהג, ועוד, שהרי מים שאובים כשרים לטבילה זו, ולכן אין לחוש אם יבואו לומר שהרחיצה מטהרת ולא הטבילה.

7) ואותם חסידים ואנשי מעשה שנהגים לטבול תמיד כתקנת עזרא, כתב בביה"ל לקמן (סי' תרו ס"ד ד"ה משום) בשם ר' ישעיה פיק שצריכים להיזהר להטיל מים קודם ירידתם לטבול, שאם לא יזהרו יהיו טמאים כשיטילו מים אחר כך.

ולטבילת עזרא כתב לקמן (שם ס"ק כא) שמספיק לטבול פעם אחת.

ולענין טבילה זו בשבת, כתב לקמן (סי' שכו ס"ק כד) שיש בזה מחלוקת אם מותר לטבול, ומי שנהוג בזה אין למחות בידו, אבל אם נטמא בשבת ויום טוב נתפשט המנהג להתיר, ובלבד שיזהרו שלא לסחוט את השיער. וכתב בביה"ל שם (סי"ח ד"ה אדם) שטבילה לתוספת קדושה יש למנוע מחשש שמוא יסחוט השיער. וראה מה שכתבנו בזה לקמן שם ס"ק ז וביה"ל ד"ה אדם.

8) ולגבי טבילה לתוספת קדושה כגון בערב שבת, כתב בספר דברי תורה (מהדו"ת סי' פג) שמים שאובים מועילים, ולכן אם אין לו מקוה אחר יוכל לטבול בו ולכוון את כל הכוונות הראויות. ולגבי טבילה לצורך תשובה, כתב בשו"ת מנחת יצחק (ח"ג סי' סד) שמדברי הש"ה מוכח שלא מועיל לזה מים שאובים.

[משנ"ב ס"ה]

וְיִהְיֶה לְשׁוֹפְכִים⁽⁹⁾ עָלָיו שִׁשְׁפָּכוּ כִּנְגַד גּוֹפּוֹ מִמָּשׁוֹ⁽¹⁰⁾ וְכוּ', צָרִיךְ כ"ד קְנוּאָרְט לְשִׁפְכַת תַּשְׁעָה קְבִיין⁽¹¹⁾ וְכוּ', וְאֵין לוֹ רַק לְרַחֵץ אוֹתוֹ מִקּוֹם שֶׁלֹּא יִהְיֶה מְלַקְּחָה מְשַׁכְּבַת זֶרְעוֹ⁽¹²⁾. וְכֵן קְרִיאַת שְׁנֵאָה מֵיִם תְּלוּקִים

הלכות קריאת שמע סימן פח

שנתבאר בסימן עט. * ויכן אם קפה עליהם (1) (2) פלי, אף-על-פי שהם עמו בפני הרי אלו בקבורים ומתר לקרות כנגדו:

פח בעל קרי מתר בקריאת שמע, ובו סעיף אחד:

א כל הטמאים קורין בתורה וקורין קריאת שמע ומתפללין, בחוץ מבעל-קרי, שהוציא עזרא מפל הטמאים ואסרו בין בדבריי-תורה בין בקריאת שמע ותפלה עד שיטבל, (א) כדי שלא יהיו תלמידי חכמים מצויין אצל נשותיהן בתרנגולין. (ב) ואחר-כך בטלו (ג) אותה תקנה והעמידו הדבר על הדין, שאף בעל-קרי מתר בדבריי-תורה ובקריאת שמע ובתפלה בלא טבילה ובלא רחיצה דתשעה קבין, * וכן פשט (6) (7) המנהג: הגה יש שקתבו שאין לאשה (3) (ה) נדה בימי ראיתה לנגס לבית-ההקנסת (1) או להתפלל או להזכיר (2) השם או לגע בספר

שערי תשובה

[6] המנהג. עבדייט דשאוכים כשרים, ועין בלי"ח פרכות דאפלו חסין כשרים לטבילה זו מראסרין אפשר בתרנגולות ע"ש. ועין בשו"ת מאמרי-פרי"ד סי' א וסימן ב שכתב דאין חציצה פוסלת בטבילה זו של בעלי קריין, דקא ט' קבין טהני אע"פ שרנלוי בארץ ואין הפנים מקריפין, והראיה מסוף יומא משפשוף דקרי שפרש"י משום חציצה, י"ל דהתרא מתנגד טבילה אחרת ע"ש, וכן המנהג שבטבילת אנשים אין מדרקוין, דע"ש:

באר היטב

שהוא בלוע בתוכו ברו בתוכו, אבל של מתכות אפלו אינה רחוצה טהני פסיה, דאין אסרו אלא מתוכו, מ"א: (1) פלי. כתב הב"ח: משה גבוה יו"ד והמחצות מגיעות לארץ והגוף אחורי משה, מקרי מחצה ושרי לקרות עכ"ל. וכתב מ"א וניל דוקא כשהמטה חוצצת מכתל לכתל אבל בלא"ה לא תשיבה מחצה, עין שם. היתים פחת המטה ומחצות המטה מגיעים עד פחות מג' סמוך לארץ, שרי, כ"י ל"ח ב"ח. ועין סימן תקכ"א אי אמרין לבוד כלים, אבל הקא כ"ע מודו דקסתום דמי, ומח"ט ג"ל דה"ה אם קפה עליו כלי גוש קצת אורו בין הקלי לקרקע כגון שבולט קצת מצד א' אמרין לבוד, אבל אם הקלי פתוח למעלה אפלו פחות מג' אסור דכעי שיהא מוסה, מ"א:

(6) המנהג. ואף הנהג טבילה זו, דוקא בריא או חולה ששמש משתו, אבל חולה שראה קרי לאנסו פטור, כ"י רמב"ם. וכן אם נראה מים תלוקים לא גזר עזרא. ומ' סאה מים שאובים כשרים לטבילה זו, מ"א ופר"ח. ונתור סי' רמא כתב: ויש חסידים ואנשי מעשה שמחמירין על עצמן וטובלין, וחקרא יתרה הוא, דל"ד טבילה אלא רחיצה בט' קבין ע"ש. ומבאר כ"י ב"י דאין ט' קבין הוא אפלו במים שאובים ואפלו מג' (או) [אבל לא] מד' בלים ובאופן שלא יפסיק משפכת כלי א' עד שנתחיל השני, אבל מד' ולמעלה אין מצטרפין כלל. והגף ט' קבין צריך שישפך עליו אבל לא לטבל בתוכם, בין אם הם בכלי או בקרקע, וכן יש להגה באותם שנהגים להסתר בעריה ויכ"כ ע"י ט' קבין, ט"ו. ושעור ט' קבין הוא ט"ו קווארט פוליש', עין סי' תרו סי'. והרמב"ם כתב שמוקמו לא בטל טבילה זו: (3) נדה. פתב ר"י יש טועין לומר שהנשים יולדות לא יכנסו לכה"ג עד שעברו מ' לזכר ופי' לנקה, ומנהג טעות הוא וצריך למחות בידם, ע"ת: (ג) השם. ובכרפ"הסיון

כגון שבולט קצת מצד א' אמרין לבוד, אבל אם הקלי פתוח למעלה אפלו פחות מג' אסור דכעי שיהא מוסה, מ"א:

(6) המנהג. ואף הנהג טבילה זו, דוקא בריא או חולה ששמש משתו, אבל חולה שראה קרי לאנסו פטור, כ"י רמב"ם. וכן אם נראה מים תלוקים לא גזר עזרא. ומ' סאה מים שאובים כשרים לטבילה זו, מ"א ופר"ח. ונתור סי' רמא כתב: ויש חסידים ואנשי מעשה שמחמירין על עצמן וטובלין, וחקרא יתרה הוא, דל"ד טבילה אלא רחיצה בט' קבין ע"ש. ומבאר כ"י ב"י דאין ט' קבין הוא אפלו במים שאובים ואפלו מג' (או) [אבל לא] מד' בלים ובאופן שלא יפסיק משפכת כלי א' עד שנתחיל השני, אבל מד' ולמעלה אין מצטרפין כלל. והגף ט' קבין צריך שישפך עליו אבל לא לטבל בתוכם, בין אם הם בכלי או בקרקע, וכן יש להגה באותם שנהגים להסתר בעריה ויכ"כ ע"י ט' קבין, ט"ו. ושעור ט' קבין הוא ט"ו קווארט פוליש', עין סי' תרו סי'. והרמב"ם כתב שמוקמו לא בטל טבילה זו: (3) נדה. פתב ר"י יש טועין לומר שהנשים יולדות לא יכנסו לכה"ג עד שעברו מ' לזכר ופי' לנקה, ומנהג טעות הוא וצריך למחות בידם, ע"ת: (ג) השם. ובכרפ"הסיון

באר הלכה

אף-על-פי שהן גבוהין ו' טפחים לא הרי מחצה להפסיק: * וכן אם קפה וכו'. כתב הלבוש: אם העמיד להגוף והעביט בתוך כלי שמחצותיה גבוהין יותר מן הגוף והעביט עד שאינו נראין, הרי כספסוף ומתר אם אין ריש נע: אבל התחלת-עבי ונתלסח-חמורות חולקין וסוברין דלא מהני, אם לא כשמחצותיה גבוהין יותר עשנה טפחים, כן כתב אליה רבקה. כתב פרי"מקדים: גג רחב שבוולט על הכות (שקורין פיר ליבין⁹), לא נחשב זה לרישות בקני עצמו לגבי רשות-הקדים, על-כן אם יש צואה חוצה לו אסור לומר מחצית דבריי-תורה, ואפלו באין רוחא; ועין בסיומן עו סעיף ח, דאפלו אם הוא רק מקום הראוי להסתפק צריך לזהר בזה:

משנה ברורה

ולא הפסק מחצה. ומשות שלנו שרנגליהן גבוהות שלשה טפחים, צריך הרחקה מהגוף בדין: (1) פלי. אפלו (כ) יש קצת אורו בין הקלי לקרקע, כגון שבולט קצת מצד אחד כל-שהוא פחות משלשה טפחים, אמרין לבוד והוי כמבסחה¹¹, אבל אם הקלי פתוח למעלה, אפלו פחות משלשה אסור¹²:

* וכן פשט המנהג. עין במשנה ברורה מה שכתבנו דאמת הנהגים בטבילה, אפלו הכי חולה לאנסו פטור מכלום. קצת נראה דחולה נקרא לענן זה מי שהוא

א (א) כדי וכו'. וגם (6) כי הקרי פא מקלות-ראש, (3) ודבריי תורה צריך להיות באימה ויראה ברמת וזיע כמו בעת נתינתה: (ב) ואחר-כך בטלו. ומפל מקום (ג) מי שירצה להגה ולטבל, תבוא עליו ברכה¹¹; ודוקא אם על-ידי-זה לא יעבר זמן

קריאת שמע ותפלה¹²; ואפשר (ד) דאפלו אם על-ידי-זה יתבטל מתפלה בצבור¹³, גם-כן אין נכון להחמיר בזה¹⁴: (ג) אותה תקנה. שהיתה גזרה (ה) שאין רב העבור יכולין לעמוד בה, ובטלוה¹⁵ משום (ו) בטול תורה ומשום בטול פריה ורביה: (ד) המנהג. ומפל מקום (1) יש אנשי מעשה שנהגין בתקנה זו¹⁶ וטובלין את עצמן לקרין¹⁷, ואם קשה עליהם הטבילה ורחצין את עצמן בתשעה קבין. וכתבו (ח) האחרונים, שארבעים סאה מים שאובים כשרים לטבילה זו¹⁸. וכן התשעה קבין הוא גם-כן במים שאובים, ואפלו (ט) משלשה בלים, (י) ובאופן שלא יפסיק משפכת כלי אחד עד שנתחיל השני, אבל יותר משלשה בלים אין מצטרפין לשעור תשעה קבין. והגף תשעה קבין, צריך שישפך עליו, (יא) אבל לא לטבל בתוכם, בין אם הם בכלי או בקרקע, דכל שהוא דרך טבילה בעיני דוקא ארבעים סאה (יב) ובקרקע כשאר טבילות. (יג) ומפל מקום אם נכנס חציו למקוה ולא הרקין ראשו לטבל חצי גופו אחר בחוץ, רק שפכו עליו מלמעלה תשעה קבין, מועיל לטהר. כתב בספר משה-אפרים, דבעת שפיכת התשעה קבין על האדם, יש לו לעמוד זקוף וישתי ידיו מנחים נגד לבו, ולא ידחק אותם בחיוב הרבה רק ברוח קצת כדי שיבואו המים גם שם, ויזהיר לשופכים¹⁹ עליו שישפכו כנגד גופו ממש²⁰. ושעור תשעה קבין, עין בבאר היטב שהוא שעור ט"ו קווארט פוליש'; עין בספר משה-אפרים ה"ל שכתב דבקווארט²¹ שלנו צריך כ"ד קווארט לשפיכת תשעה קבין¹¹, ובשעת הדחק שאין הפלים מחזיקין פליפך, יש להקל ביי"ח קווארט. וכן יש לזהר בכל זה אותם שנוהגים להטהר בערב-ראש-השנה וערב-יום-כפור על-ידי תשעה קבין. כתב במגן-אברהם, דאף הנהג טבילה לקרי, דוקא בריא או חולה ששמש משתו, אבל חולה שראה קרי לאנסו פטור מכלום, ואין לו (יד) רק לרחץ אותו מקום שלא יהיה מלכלף משכבת-ורע²², וכן בריא שראה מים תלוקים פטור מכלום²³, דלא גזר עזרא על זה לענן דבריי-תורה ותפלה, ורק לענן תרומה טמא משום מים תלוקים²⁴: (ה) נדה¹⁵. (טו) כתב רבנו ירחם: יש טועים לומר, שהנשים יולדות לא יכנסו לבית-ההקנסת עד שעברו ארבעים יום לזכר ושמגנים לנקה, ומנהג טעות הוא וצריך למחות בידם: (ו) או להתפלל וכו'. ובכנימין זאב סימן קנ"ג פתב, שלא נהגו רק שלא לנגס

שער הציון

(כ) מגן-אברהם: (6) טור: (3) גמרא: (2) פרי"מקדים: (7) דכיון שפכו בטלוה אין להחמיר במיד דאחי לדי קלא: (ה) רמב"ם: (1) מגן-אברהם: (1) אליה רב: (ח) בית-יוסף ומגן-אברהם ו"א: (ט) פרי"מקדים דלא כט"ו: (1) ט"ו: (יא) בית-יוסף: (יב) חיושי ר' עקיבא איגר: (יג) בית-יוסף: (יד) שלחן-שלמה: (טו) עלת-תמיד:

מילואים

הלכות קריאת שמע סימן פה

המשך מעמוד קודם

צריך להקפיד לצמצם דבריו שלא יאמר מילים יתירות, אלא ידבר כדרך שמדבר מחוץ לבית הכסא.

[משנ"ב ס"ק יז]

יְכַל־שֶׁפֶן הַשְּׁמֹת שְׂאִינָם נִמְקָקִין⁹ אָסוּר לֵאמֹר שֶׁם אֶפְלוּ בְלִשׁוֹן לְעִזִּי¹⁰ וכו', אָסוּר לְהַזְכִּירוֹ בְּשִׁמְתָהֶן עַל עֲגִינֵן הַשְּׁלוֹם¹¹.

(9) והשמות שאין נמחקין הם: הוי"ה, אד-ג, א-להים, א-ל, א-ל, א-ל, ש-ד, צ-ב-אות, י-ה, ויש אומרים גם א-הי-ה. ומתוך שמות אלו יש שבעה שהם השרשים ושאר השמות נכללים בהם [שאר השמות מבוארים ברמב"ם ובכסף משנה (פ"ז מהל' יסודי התורה ה"ב), ובשריע (י"ד סי' רעו ס"ט)].

(10) וכן שם 'רחמנא', כתב בשו"ת אגרות משה (א"ח ח"ד סי' מ אות כז) שבלשון ארמית הוא שמו של הקב"ה, ולכן אסור להזכירו במקומות המטונפים ולא להזכירו לבטלה. וכן מבואר לקמן (סי' קסו ס"ק נא) שאם בירך בלשון 'רחמנא' יצא.

(11) ואף כשאינו מתכוון לכך אלא כוונתו להזכיר שם של אדם, הביא לעיל (סי' פד ס"ק ו) מחלוקת בזה, וסיים שירא שמיום יש לו להחמיר בזה.

הרי הוא אנוס ועל ידי אונס מותר. ועוד ביאר, שבתפילה אין לו היכר ולכן חוששים שמא ישכח ויהרהר בהלכה, אבל במרחץ, הרי המרחץ לפניו ועומד ערום, ובוודאי יסיר העיון בהלכה ויטלקנו מליבו.

ובית הכיסא שצמוד לבית המדרש, והנכנס לעשות בו צרכיו שומע דברי תורה, כתב הלב חיים (פאלאג'י, ח"ג סי' ו) שמותר להיכנס לשם, שהרי אם הוא תלמיד חכם יוהר לא להרהר, ואם הוא עם הארץ, נחשב אנוס שהרי מוכרח לעשות צרכיו.

[משנ"ב ס"ק ט]

ומגדת חסידות הוא לְהַמְיָר⁸.

(8) ומשמע שבשאר לשון אין איסור לדבר, ואף שכתב הרמ"א לעיל (סי' ג ס"ב) שאסור לדבר בבית הכסא, ביאר בשו"ת מנחת יצחק (ח"ד סי' סא) לפי מה שכתב המשנ"ב שם (ס"ק ד) שלצורך גדול מותר לדבר כשאינו נפנה. ומה שכתב הספר חסידיים שמידת חסידות להחמיר שלא לדבר במקומות המטונפים בלשון הקודש, כתב האפיקי מגינים (חידושים ס"ק ח) שבמקום שעיקר דיבורם הוא בלשון הקודש אין להחמיר אפילו משום מידת חסידות.

ובמקום הצורך שמותר לדבר, כתב בשו"ת תורה לשמה (סי' כד) שאין

הלכות קריאת שמע סימן פה פו

המשך מעמוד ק"ז

ומי"מ אם מכסה את הצינור בבד הרי זה מועיל, וכן אפילו אם רק צבעו נחשב ככיסוי.

[ביה"ל ד"ה אבל]

עין במשנה ברוך לעגן פלי פוץ־ליין⁴.

(4) מה שכתב שכלי חרטינה דינם ככלי חרס, ביאר בשו"ת מנחת יצחק (ח"א סי' ט) שהוא דוקא אם שוהה שם הצואה או המי רגלים יותר ממעת לעת.

ממתכת שמותר לברך כנגדו, לבין צינור מחרס שאסור לברך כנגדו, וכן הורה הגרי"ח קניבסקי (נקיות וכבוד בתפלה תשובה פא) שבצינור חרס צריך להיזהר מלומר דברים שבקדושה כנגדו. מאידך, בשו"ת אור לעיון (ח"ב פ"ז תשובה יז) כתב שצריך להרחיק מהצינור ארבע אמות, כי מלוכלך תמיד בדברים המטונפים, ואף כשעשוי מפלסטיק או ממתכת הוא בולע, שעניינו ראות שלפעמים הוא נשבר ונראה שהוא בלוע וספוג בלכלוך, ולא כעביט ממתכת שאין מצויה בו צואה תדיר.

הלכות קריאת שמע סימן פה פח

המשך מעמוד ק"ח

שבו הנקבים, וישפוך מהצינור שיש לו פתח אחד, הורה הגרי"ח קניבסקי (שם) שמועיל. והגרי"ש אלישיב (הלכות חג בחג ימים נוראים פכ"א הע' 62) הורה שמקלחת אינה מועילה כתשעה קבין, משום שכשם שאי אפשר לטבול בתשעה קבין המחוברים לקרקע, כך אין להטהר בדרך שפיכה אלא אם כן יש מעשה שפיכה, והיינו כששופך מתוך כליים ולא על ידי מקלחת. מאידך, בשו"ת שבת הלוי (ח"א סי' כד) כתב שאם המים הולכים בשפע ולא בטפוסף, יש להקל בזה במקום שאי אפשר לטבול במקוה, וכן כתב בשו"ת מנחת יצחק (ח"ד סי' כא) שמועיל, ובתנאי שיהיו המים נוזלים בלי הפסק, ומהנבון שלא יכנס אחר שכבר נשפכים המים, אלא יעמוד תחת המקלחת קודם יציאת המים, ואז יפתח את המקלחת שישפכו עליו תשעה קבין ובכך יצא ידי שפיכת תשעה קבין, ולאתר מכן יצא ויחזור ויעמוד שוב תחת המים שכבר זורמים, שבכך נחשב גם כטובל בכך שבה לתוך המים, וזה כדי לצאת ידי טבילה במים המחוברים למים שאינם שאובים.

(12) וטעם הדבר, כתב הרמ"א לעיל (סי' עו ס"ד) משום שדינה כצואה, וכתב המשנ"ב שם (ס"ק טו), שיש מחלוקת כשהיא על בשרו האם יש להחמיר בזה כאשר היא מכוסה, אבל אם היא על בגדיו וגם מכוסה

פְּטוּר מְקוֹלָם¹³ וכו', ורק לעגן תְּרוּמָה טָמֵא מִשׁוּם מִים תְּלוּקִים¹⁴.

(9) ולגבי נטילת ידיים, כתב לקמן (סי' קנט ס"ק טט) בשם האחרונים שלכתחילה טוב להיזהר שלא יטלו נבוי או נדה את ידיו, והורה הגרי"ח קניבסקי (טהרת התורה ח"ב תשובה טז) שלגבי שפיכת תשעה קבין אין להחמיר בכך.

(10) וכששופכים על גופו, כתב האלף המגן (על המטה אפרים סי' תרו ס"ק ג) שאין צריך להקפיד שייגיעו המים על כל המקומות שבגופו, אלא צריך שכל המים הנשפכים יעברו נגד גופו וסביב לו.

(11) ושיעור זה במידות של זמנינו, כתב בספר מידות ושיעורי תורה שלדעת החזו"א השיעור הוא 21.6 ליטר, וכן כתב בשו"ת הלכות (סי' 10), ולדעת הגרי"ח נאה השיעור הוא 12.44 ליטר, ובשו"ת מנחת יצחק (ח"ד סי' כא) כתב שיש אומרים 32 ליטר ויש אומרים 16 ליטר, וכתב שאין להקל בפחות מכך.

ולטהר בתשעה קבין על ידי מקלחת, דעת החזו"א (תורת המועדים סי' תרו ס"ק יט) שאין זה מועיל, כיון שבמקלחת כל חור נחשב לכלי אחר ונמצא ששופך ביותר משלשה כליים, אכן אם יפרק את ראש המקלחת